

ČO PONÚKAJÚ ŽENSKÉ DOMY A PORADNE

V zahraničí existujú ženské domy — špecializované zariadenia na podporu týraných žien a ich detí. **Poskytujú ochranu, poradenstvo a pomoc ženám, ktoré boli fyzicky, psychicky alebo sexuálne týrané alebo ohrozované**, bez ohľadu na národnosť, vierovyznanie či výšku príjmu. Ženské domy poskytujú predovšetkým núdzové ubytovanie, ale aj ďalšie špecializované služby pre ženy a ich deti. Nie je pritom dôležité, či je násilníkom manžel, bývalý manžel, druh alebo priateľ. Aj keď žena s násilníkom nežije v spoločnej domácnosti, môže využiť telefonické alebo ambulantlye poradenstvo poskytované v ženskom dome.

Na Slovensku doteraz prakticky neexistujú špecializované zariadenia, ako je ženský dom čiže bezpečný dom pre ženy postihnuté násilím. Ženy postihnuté násilím môžu v súčasnosti hľadať pomoc v niektorom zo zariadení sociálnych služieb, ktoré poskytujú aj pomoc týraným ženám a sú uvedené na konci tejto kapitoly. Pomoc a poradenstvo poskytujú niektoré mimovládne organizácie (pozri aj kapitolu 17: Adresy, telefónne čísla, odporúčaná literatúra).

Ďalší text tejto kapitoly informuje o ponuke služieb ženských domov v Rakúsku a o všeobecných zásadách ich fungovania. V Rakúsku slúži ako informácia pre ženy postihnuté násilím, u nás môže poslužiť ako inšpirácia kompetentným pracovníkom a pracovníckam štátnej správy a samosprávy, ako aj mimovládnym organizáciám a zainteresovanej verejnosti.

ČO JE ŽENSKÝ DOM?

Ženský dom ponúka viac ako len strechu nad hlavou. Je útočiskom pre ženy a deti, ktoré sa ocitli v krízovej situácii. Dáva možnosť v pokoji a bez nátlaku si premyslieť ďalšie kroky. Žena postihnutá násilím sa sama rozhoduje, či sa chce s násilníckym mužom rozísť, alebo nie.

Vo väčšine domov sa dĺžka pobytu riadi tým, ako dlho ženy potrebujú ochranu a podporu. Niektoré ženy ostávajú len 1 — 2 dni, aby získali istý odstup, informovali sa o svojich možnostiach a dali mužovi najavo, že už nebudú násilie znášať. Iné ženy sa rozhodnú s násilníkom rozísť

a ostanú, až kým sa neskončí rozvodové konanie. Stále viac žien v Rakúsku prichádza na prechodný čas do ženského domu a súčasne žiada súd o vydanie dočasného nariadenia, ktorým súd vykáže násilníka z bytu. Ženský dom ponúka teda rôzne možnosti a je len vecou ženy, pre ktorú z nich sa rozhodne.

Žena, ktorá sa rozchádza alebo sa chce rozísť s násilníckym mužom, naráža na množstvo ťažkostí. Je preto zmysluplné, keď sa obráti na ženský dom, pretože jeho pracovníčky dobre poznajú a chápu komplexnosť tejto problematiky. Okrem toho žene pomáhajú aj stretnutia s ďalšími ženami, ktoré majú podobné skúsenosti a našli pomoc v ženských domoch.

Aj na Slovensku stále viac žien prichádza na prechodný čas do niektorého zo zariadení sociálnych služieb a za pomoci pracovníčok pomáhajúcich ženských organizácií sa súčasne snažia riešiť svoju situáciu.

ZÁSADY POMOCI V ŽENSKÝCH DOMOCH

Nebyrokratická okamžitá pomoc

Nevyžadujú sa ťažkopádne formality, neexistujú dlhé čakacie lehoty.

Anonymita

Pracovníčky ženského domu sú viazané mlčanlivosťou. Záruka anonymity znamená, že bez súhlasu ženy sa o nej neposkytujú žiadne informácie, a to ani úradom.

Ženy pomáhajú ženám

Ženské domy spravujú ženy, personál tvoria výlučne ženy, využíva sa vzájomné poradenstvo a podpora. Muži majú vstup zakázaný.

Stránenie

Pracovníčky stoja otvorene na strane týranej alebo ohrozenej ženy, zastupujú ju pri styku s inštitúciami a pomáhajú pri presadzovaní jej nárokov a práv.

Pomoc k svojpomoci

Pracovníčky tam nie sú na to, aby ženy postihnuté násilím „riadili“, ale sa im pokúšajú pomáhať pri uvedomovaní si vlastných potrieb a záujmov a pri vytváraní samostatnej existencie, nezávislej od muža.

PONUKA POMOCI

Takmer všetky telefonické linky fungujúce pri ženských domoch v Rakúsku sú k dispozícii 24 hodín denne. Keď sú ženy ohrozované alebo týrané a musia ujsť z domu, prijímú ich do ženského domu aj v noci. Ak ich nemôžu prijať pre nedostatok miesta, pokúšajú sa im pracovníčky nájsť inú možnosť ubytovania.

Ženské domy zásadne prijímajú aj ženy bez finančných prostriedkov. Ženy, ktoré majú vlastný príjem, platia poplatok (odstupňovaný podľa výšky príjmu). Tieto pravidlá sú v jednotlivých ženských domoch rozdielne. Pre mnohé ženy je nebezpečné vyzdvihnúť si z bytu osobné veci, ktoré museli zanechať pri úteku pred násilníkom. V záujme zníženia možného rizika nových násilných útokov môže žena požiadať, aby ju do bytu sprevádzala pracovníčka ženského domu a polícia.

Vo väčšine ženských domov sú zamestnané odborníčky, ktoré ženám pomáhajú s deťmi (napr. pri vybavovaní miesta v škole či škôlke, pri prekonávaní negatívnych zážitkov detí, pri ich aktivitách vo voľnom čase). Pracovníčky ženských domov okrem toho žene ponúkajú sprevádzanie na súd alebo na políciu, pomáhajú jej pri presadzovaní právnych nárokov, pri príprave na proces a pri kontaktovaní advokátky alebo advokáta. O tom, či žena podnikne právne kroky, alebo nie, rozhoduje ona sama. Ak sa pre ne rozhodne, môže prítomnosť pracovníčky ženského domu ako dôveryhodnej osoby znížiť neistotu a strach, ktoré pociťujú ženy pri kontakte s políciou a súdom. Pracovníčky ženského domu pomáhajú ženám pri hľadaní zamestnania a nového ubytovania, ale ich nesprostredkovávajú.

Aj ženy, ktoré nebývajú v ženskom dome, môžu požiadať jeho kompetentné pracovníčky o pomoc a podporu pri riešení svojich problémov. Popri telefonickom poradenstve môžu ženy v krízovej situácii alebo v situácii rozchodu získať pomoc pracovníčky ženského domu. Niektoré ženské domy disponujú už aj vlastnými poradňami, ktoré ponúkajú týraným a ohrozeným ženám v krízovej situácii intenzívne poradenstvo, ako aj sprevádzanie na úrady a iné formy pomoci.

ŽIVOT V ŽENSKOM DOME

V zásade je vecou každej ženy, ako si zorganizuje svoj život v ženskom dome. Ženský dom je dom alebo veľký byt, kde býva spoločne viac žien (obvykle 10, pričom ubytovacie kapacity zahŕňajú ďalšie miesta pre 10–15 detí). V niektorých domoch majú ženy vlastnú miestnosť pre seba a svoje deti. V iných domoch, alebo v období, keď núdzové

ubytovanie potrebuje naraz viac žien, obýva jednu miestnosť súčasne viac žien a detí. Spoločné priestory — kuchyňu, kúpeľňu, spoločenskú miestnosť — využívajú zväčša všetky spoločne.

Odborný personál — sociálne pracovníčky, psychologičky, pedagogičky a pod. — sú prítomné v určitých hodinách, niekde aj nepretržite. Ich úlohou je poskytovať ženám poradenstvo a podporu.

Ženské domy fungujú predovšetkým na základe tolerancie a vzájomného rešpektu. Platia však aj určité pravidlá — obyvateľky musia v záujme spolunažívania a bezpečnosti dodržiavať domáci poriadok.

Domy sú vybavené poplašným zariadením, zabezpečené plotom a pod., aby sa do nich nedalo násilne vniknúť.

Adresy ženských domov sa z dôvodu bezpečnosti a ochrany obyvateľiek nezverejňujú! To musia rešpektovať aj sociálne pracovníčky a pracovníci pomáhajúcich zariadení, lekárnky a lekári, zamestnanci a zamestnankyne polície, ako aj štátna správa a samospráva. Ženy postihnuté násilím sa adresu dozvedia po telefonickom kontakte so ženským domom.

ĎALŠIE ZARIADENIA POSKYTUJÚCE POMOC

V mnohých krajinách už 30 rokov existujú rôzne ďalšie zariadenia, ktoré môžu poskytnúť špeciálnu pomoc ženám postihnutým násilím. Okrem siete ženských domov a siete SOS liniek sú to poradne a právne poradne pre ženy, centrá pre liečbu traumy, linky a poradne pre obeť znásilnenia a i. Vo všetkých pracujú odborničky špeciálne pripravené pre túto prácu.

Novela zákona o sociálnej pomoci z roku 2000 a 2005 umožňuje zriaďovať na Slovensku osobitné pomáhajúce zariadenia (útulky a domovy pre osamelých rodičov) aj pre osoby, na ktorých je páchané násilie, alebo ktoré sa ocitli v ohrození života a zdravia. Zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele z roku 2005 umožňuje zriaďovať krízové strediská pre ženy, deti a rodiny, ktoré sa nachádzajú v krízovej životnej situácii, ako aj iné druhy zariadení. Na Slovensku poskytujú týraným ženám pomoc prevažne neštátne zariadenia.

Poradne pre ženy

Na Slovensku doteraz vznikli a fungujú prvé poradne pre týrané ženy, všetky neštátne (zriadené a prevádzkované ženskými mimovládnyimi organizáciami). Podľa svojich možností poskytujú krízovú pomoc, sociálnoprávne, právne a psychologické poradenstvo a terapiu pre ženy. Spolupracujú aj s lekárkami a lekármi a zdravotníckymi zariadeniami.

Pomoc poskytujú aj telefonicky. Ďalšie informácie o prevádzke a službách je najlepšie zistiť si priamo v týchto poradniach (pozri aj kapitolu 17: Adresy, telefónne čísla, odporúčaná literatúra).

NA SLOVENSKU EXISTUJE NIEKOĽKO INÝCH DRUHOV ZARIADENÍ, KTORÉ MÔŽU POSKYTOVAŤ POMOC AJ TÝRANÝM ŽENÁM:

Poradne

Pedagogicko–psychologické poradne a referáty poradensko–psychologických služieb úradov práce, sociálnych vecí a rodiny poskytujú poradenstvo a terapiu pre deti, mládež, jednotlivcov a rodiny pri výchovných, osobných a rodinných problémoch. Nachádzajú sa v každom meste, kde sídli príslušný úrad. Niektoré sa venujú aj problematike týrania žien a detí v rodine. Nie sú však pripravené poskytnúť služby zodpovedajúce špecifickým potrebám týchto žien.

Krízové strediská

Bývajú označené aj ako krízové centrá alebo detské krízové centrá. Poskytujú poradenstvo, pomoc a starostlivosť deťom, dospelým osobám a rodinám, ktoré sa nachádzajú v krízovej životnej situácii. Tieto zariadenia poskytujú služby prevažne pobytovou formou (ubytovanie a stravovanie), zväčša sú dostupné 24 hodín denne, slúžia aj v akútnych situáciách. Útočisko poskytujú spravidla maximálne na 3 až 6 mesiacov. Niektoré poskytujú služby len týraným ženám a ich deťom, iné iba výnimočne prijímú s týraným dieťaťom aj matku (krízové strediská v tzv. viacúčelových zariadeniach).

Domovy pre osamelých rodičov

Poskytujú bývanie a poradenstvo osamelým rodičom, ktorých život alebo zdravie sú ohrozené, ich maloletým deťom a osamelým tehotným ženám v sociálnej núdzi. Bezdetným ženám a ženám s dospelými deťmi útočisko neposkytujú.

Útulky

V minulosti nazývané azylové domy, poskytujú prístrešie, zaopatrenie, poradenstvo, prípadne stravu prevažne občiankam a občanom, ktorí sú bez prístrešia a v hmotnej núdzi. Väčšinou sú určené na pomoc bezdomovcom a/alebo sociálne neprispôsobeným osobám a zväčša nevyhovujú potrebám týraných žien a ich detí. Až novela zákona o sociálnej pomoci na Slovensku z roku 2000 a 2005 umožnila zriaďovať aj osobitné útulky pre osoby, na ktorých pácha násilie osoba, s ktorou žijú v domácnosti.

Odbory sociálnych vecí úradov práce, sociálnych vecí a rodiny

Majú rozhodujúcu úlohu v starostlivosti o maloleté deti a rodiny v okruhu svojej pôsobnosti. Ich úlohou zo zákona je starať sa o blaho detí, mládeže a rodín. Na týchto úradoch možno v pracovnom čase — spravidla od 08.00 do 15.00 hod. — telefonicky i osobne zastihnúť sociálne pracovníčky a pracovníkov. Môžu informovať aj o pomáhajúcich zariadeniach a inštitúciách v regióne (meste, okrese, kraji). Poskytujú tiež sociálnoprávne poradenstvo (pozri aj kapitolu 17: Adresy, telefónne čísla, odporúčaná literatúra).

SOS telefónne linky a linky dôvery

V Rakúsku a vo väčšine ďalších krajín fungujú SOS telefónne linky pre týrané a pre znásilnené ženy. Ich pracovníčky absolvovali špeciálnu odbornú prípravu pre pomoc týraným a znásilneným ženám a dievčatám.

Na Slovensku doteraz nie je zriadená špeciálna SOS telefonická linka pre týrané ženy s celoslovenskou pôsobnosťou. Spomínané poradne pre ženy poskytujú pomoc aj telefonicky a ženy o ňu môžu požiadať i na niektorej z liniek dôvery, príp. na telefonických linkách pri poradniach pre obeť násillia (pozri kapitolu 17: Adresy, telefónne čísla, odporúčaná literatúra).

Pro Familia

Humenné
057/775 77 73
0903 325 506
(08.00 — 20.00 hod.)

Fenestra

Košice
055/625 62 37
0905 204 414
(09.00 — 17.00 hod.)

Aliancia žien Slovenska

Bratislava
0903 519 550
(nonstop)

Centrum Nádej

Bratislava
02/62 24 78 77
0905 463 425
(nonstop)